

"Türkiye'de Görülecek 123 Yer"

Francis Russel
Çev. Nurettin
Elhüseyni
Yapı Kredi Yayınları
Fiyatı: 45 TL

Kimi gezi kitapları vardır olmadık bir yerden çıkar, aklınızı yola düşürürler. Her bir insanın bir şekilde sahip olduğu bilinmedik yerlere ayak basma arzusu, böyle zamanlar için yarar. Belki o zamana kadar hiç aklınızda olmayan bir yere, ya da her zaman yapmayı düşlediğiniz bir yolculuğa çıkma enerjisi bahşeder birkaç satır. Veya o satırlarda gezinmek, gezer gibi yaşamak başlı başına bir eğlence haline gelir. Yazarla beraber dağları, ovaları, yolları tepersiniz. Francis Russell'ın "Türkiye'de Görülecek 123 Yer" kitabı, bunların hepsini akla düşüren bir çalışma. Dahası güzelliği, çekiciliği, gizemi her geçen gün başka dünyevi derterle gölgelenen bir coğrafyaya saygı duruşu, bir kıymet envanteri.

Russell, bir İngiliz. Oxford'da öğrenim görmüş, gezi kitapları ve bilimsel makaleler kaleme almış. 30 yıllık bir seyyah, gezi insanı. Meşhur Christie's Müzayede Evi'nde çalışıyor. Kitabının giriş kısmında belirttiği üzere, Türkiye'ye olan ilgisi okuduğu bazı kitaplarla başlamış ve bir süre devam etmiş. Sonrasında ise 1980'li yıllarda Türkiye'ye ilk gezisini gerçekleştirmiş. Yıllar içerisinde devamı gelen bu geziler, Russell'ı geçtiğimiz aylarda YKY tarafından Türkçede de basılan gezi/seyahatname kitabını yazmaya itmiş.

Kurmaca seyahat planı

Russell'ın kitabının alt başlığı, bütün niyetini özetliyor aslında: "Özel Bir Büyük Tur". Russell, yaklaşık 30 yıldır Türkiye'ye yaptığı gezileri, yaptığı okumaları ve araştırmaları ışığında tek bir büyük tura çeviriyor bu kitapta. Kendi ifadesiyle bir "Kurmaca seyahat planı" tasarlıyor ve kendi gezilerine dair de mükemmel bir yol haritası çizmiş oluyor. Türkiye'ye ilk defa gelişini anlattığı yarı öykü yarı önsöz tarzı bir giriş metniyle karşılıyor okuru ve genel bir çerçeve çiziyor. Russell'a göre, kimsenin "Hepsi bir," diyemeyeceği, seneler içerisinde çok fazla değişmiş, insanı meraklı, gezgini âlim bir coğrafya burası.

Russell'ın gezisi, "Sinan'ın olağanüstü bir silsile oluşturulan selatin camileri" sebebiyle İstanbul'dan başlıyor. Şehrin binlerce yıllık tarihine uzanan çok katmanlı yapısının her durağna şöyle bir dokunarak Ayasofya'yı, Haliçi, Kariye'yi, Topkapı'yı dolaşılıyor. İstanbul, kitabın da en hacimli bölümlerinden birisi. Buradan İznik'e, Bursa'ya, Gordi-

Bir kıymet envanteri

Francis Russell'ın "Türkiye'de Görülecek 123 Yer" kitabı Anadolu'ya yapılmış özel bir tur niteliğinde. Bazıları için peşine düşülecek bir rehber kitap, bazıları için evden seyahat etmenin alternatif bir yolu.

EKREM BUĞRA BÜTE

on'a, Ankara'ya varıyor. Kuzeye yönelip Kastamonu, Amasya ve Trabzon üzerinden doğuya, Erzurum ve Kars'a geçiyor. Van'a, Mardin ve Diyarbakır'a devam ediyor. Adana'dan sonra bir İç Anadolu turu yapıp güney ve batı sahillerine ulaşıyor. Tam 123 yere uğrayıp turunu Edirne'de tamamlıyor.

Güney ve batı sahilleri

Russell arkeolojiye, tarihe, sanata ve mimariye meraklı birisi. Bu konuların çoğunda da oldukça bilgili. Aynı zamanda deneyimli bir seyyah, detayları görebilen, en küçük ayrıntılar için kilometrelerce yol gitmekten imtina etmeyen biri. Kitabın her zeresinde de bu özelliklerin izlerini yakalamak mümkün. Zira bu kitabın benzerlerinden ayırt edici tarafı temel olarak büyük şehirlerin ve popüler turistik noktaların dışına, kıyıda köşede kalmış küçük yerlere duyduğu tükenmez merak. Kitapta Hasankeyfi de okumak mümkün, Elifköy'deki küçük bir mozoleyi de. Apendos'u da ziyaret etmek mümkün, Kayseri'nin güneydoğusunda bulunan ücre bir Roma kentini, Comana'yı da. Bu detaylılık, ayrıntılara kıymet veriş, kitaba sahici bir öğreticilik katıyor. Kita-

bı karıştırırken bir sürü hiç duymadığımız yer öğrenmeniz epey olası.

Russell'ın bu detaylılığı en çok güney ve batı sahillerini anlattığı kısımlarda belirginleşiyor. Kitabın yarısına yakın bir kısmı bu bölüme ayrılmış. Bu durumu kişisel zevkleri ve buralara daha büyük bir turist ilgisi olmasıyla açıklıyor Russell. Fakat daha önemli bir şey yapıyor ve Türkiye'ye temas etmiş her kişinin bir şekilde yolunun düştüğü bu bölgeleri alternatif bir yolla, tamamen antik kentleri ve arkeolojik sit alanların takip ederek dolaşılıyor. Her bir antik yerleşim birimiyle ilgili kısa kısa, derli toplu bilgiler sunup bir sonraki adıma geçiyor. Bu da herhangi bir Ege ya da Akdeniz tatiline yol arkadaşlığı yapabilecek bir hava veriyor kitaba. Planı olmayan bir tatile çok şey katabilecek bir kitap Russell'ın çalışması.

Yazarın dili sakin, hatta sıklıkla bir bilim insanı soğukluğunda. Ele aldığı yerle ilgili çok temel bir izlenimi, basit tarihi bilgiler eşliğinde veriyor. Kendi yorumlarını eksik ettiğinden değil, zira adı üzerinde "özel" bir tur bu. Ancak pek gezece denilemeyecek, işine âşık, tarihin ve seyahatlerin içinde yaşayan bir rehberle gezinmek gibi Russell'ın kitabını

okumak. Edebi yanından söz etmek pek mümkün değil belki, fakat pratik ve sonuca yönelik, derli toplu bir ansiklopedik çalışma var ortada, buna şüphe yok. Bu durum, yazı dili kadar kitaptaki görsel tercihlere de yansımış durumda. Kullanılan görseller her zaman estetik bir ilgidir çok tanıtıcı bir yalınlığa dayalı.

Kadirşinashık

Türkiyeli bir okurun bir yabancı tarafından kaleme alınmış, basit bilgilerden ve temel izlenimlerden oluşan bir gezi kitabına neden ilgi göstereceği bir soru işareti yaratabilir. Ancak kitabın sayfalarını karıştırırken basit ve özetlenmiş bilgilerin içerisinde dolaşırken üzerinde durduğumuz coğrafyanın ne denli geniş bir tarihe tanıklık ettiğini görmek tuhaf bir kurtarıcı his barındırıyor içerisinde. Yabancı, ama dikkatli bir gözün anlattıklarında kişilerden çok tarihe kıymet veren bir kadirşinashık var. Gezmenin, görmenin ve seyahat etmenin en çok bu dünyada geçici olduğumuz hissini hatırlatması gibi, yaşadığımız iç karartıcı dönemleri geçiştirmenin yolu da biraz geçmişe, top-rağa ve üzerinde kalanlara bakmaktan geçiyordur belki. Kim bilir... ■